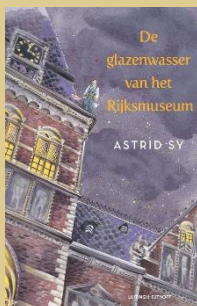

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

De glazenwasser van het Rijksmuseum

Auteur: Astrid Sy

Illustrator: Marieke Nelissen

Uitgever: Luitingh-Sijthoff

Jaar van uitgave: 2025

Over de makers

Astrid Sy is een Nederlandse historicus, tv-presentatrice en auteur die geschiedenis toegankelijk maakt voor een jong publiek. Ze debuteerde als kinderboekenschrijver met *De brieven van Mia* en won later met de historische jeugdroman *Noem geen namen* meerdere prijzen. In haar meeslepende jeugdboeken, zoals ook *De glazenwasser van het Rijksmuseum*, brengt ze het verleden tot leven en snijdt ze maatschappelijke thema's (racisme, onderdrukking, kolonialisme ...) aan.

Marieke Nelissen is een Nederlandse illustrator en beeldend kunstenaar die bekendstaat om haar sfeervolle, gedetailleerde en sprookjesachtige stijl. Ze illustreerde tal van prenten- en kinderboeken, zoals *De glazenwasser van het Rijksmuseum* en *Hotel Zweefkees*. Met haar karakteristieke tekeningen en oog voor sfeer weet ze uiteenlopende werelden en verhalen visueel tot leven te brengen.

Korte inhoud

In 1933 woont de twaalfjarige Freddie alleen in een torenkamertje van het Rijksmuseum, waar hij na de mysterieuze dood van zijn vader noodgedwongen diens werk als glazenwasser voortzet. Op een nacht ontdekt hij dat hij de gave heeft om via schilderijen naar het verleden te reizen. In een doek vindt hij een brief van zijn vader met een opdracht: ergens in het museum ligt een tijdmachine verborgen. Samen met het meisje Rembrandt gaat hij als "Via" (Viator In Arte, reiziger door de kunst) op zoek naar dit geheim. Ondertussen ontdekt Freddie dat zijn vader waarschijnlijk is vermoord en moet hij de nieuwe directeur van het Rijksmuseum, door Freddie 'Gluiper' genoemd, voor zijn. Via gevaarlijke tijdreizen door de geschiedenis van Amsterdam proberen Freddie en Rembrandt de raadsels op te lossen en de tijdmachine in veilige handen te brengen.

Doelgericht in interactie met de inspiratiefiche

Kinderen en jongeren die meedoen met de Leesjury lezen bewust en actief. Sommigen doen dit tijdens hun vrije tijd in de bibliotheek, thuis of via de school. Jij als begeleider helpt hen daarbij. Door met hen in interactie te gaan, doe je hen als lezer groeien in hun literaire competenties. Daarbij komen vier aspecten aan bod: juryleden beleven, interpreteren, analyseren en beoordelen de Leesjury-boeken.

De inspiratiefiches van de Leesjury bieden jou als begeleider houvast. Ze nodigen je uit om met gerichte vragen en opdrachten te werken. Zo help je de leeservaring van je juryleden te verrijken

en verdiepen. Je leest er meer over op <https://www.deleesjury.be/doelgericht-interactie-met-de-inspiratiefiches>.

Deze fiches zijn opgemaakt voor elke Leesjury-begeleider, in de bib of op school. Sta je voor de klas? Elke fiche is gelinkt aan enkele minimumdoelen en eindtermen van het Vlaamse onderwijs. Op het einde van deze inspiratiefiche vind je de gelinkte minimumdoelen of eindtermen.

1

VOOR HET LEZEN

Voor het boek gelezen wordt, bestuderen we de cover en de achterflap grondig. Dit kan voor het lezen gebeuren, maar zou ook perfect kunnen gebeuren nadat het boek al gelezen werd. Op deze manier kan je met de lezers reflecteren over verwachtingen en of deze verwachtingen ook uitgekomen zijn. Verder wordt er ook gepolst naar voorkennis over het Rijksmuseum.

- Toen je zag dat 'De glazenwasser van het Rijksmuseum' op de leeslijst van de Leesjury stond en je de cover voor het eerst zag, wat dacht je toen? Wat maakte dat je er wel of niet meteen zin in had om erin te beginnen?
- Valt de omslag van *De glazenwasser van het Rijksmuseum* jou op als je het boek tussen alle andere gekozen boeken van jouw Leesjury-leesgroepje ziet liggen? Waarom wel of waarom niet?
- Wat voor een sfeer roept de illustratie van Marieke Nelissen op de voorkant bij je op? Welke woorden passen volgens jou bij wat je op de kaft ziet?
- Wie van jullie is er al eens in het Rijksmuseum in Amsterdam geweest? Indien ja: Wat is je het meeste bijgebleven van dat bezoek? Herken je in het gebouw op de cover het Rijksmuseum? Waarom wel, waarom niet?
- Als je nog nooit in het Rijksmuseum bent geweest: wat stel jij je voor bij zo'n groot en beroemd museum (misschien wel het bekendste museum van Nederland) wanneer je naar het gebouw op de voorkant van *De glazenwasser van het Rijksmuseum* kijkt? Welke schilderijen en kunstwerken verwacht je aan te treffen in een museum zoals het Rijksmuseum?
- De titel van het boek is *De glazenwasser van het Rijksmuseum*. Wat voor een persoon dacht je dat deze glazenwasser zou zijn toen je de titel las en de voorkant zag, nog vóór je één bladzijde gelezen had?
- Wat dacht je toen je de korte tekst op de achterflap las? Maakte deze tekst je 'leesnieuwsgierig'? Waarom wel, waarom niet?
- Het boek start met een quote (uitspraak van iemand) van Sil Eliens, een 11-jarige lezer. Ga je akkoord met Sil? Waarom wel, waarom niet?
- Wat vond jij leuk / spannend / verdrietig / ... aan *De glazenwasser van het Rijksmuseum*?

"Het is een heel leuk boek en je wordt meteen meegesleept in het verhaal. Het is superspannend, leuk en soms verdrietig. Als je van spannende boeken houdt is dit een echte aanrader."

Stel dat jij voor uitgeverij Luitingh-Sijthoff een nieuwe cover voor *De glazenwasser van het Rijksmuseum* mocht ontwerpen.

- Welk belangrijk moment of geheim uit het boek zou jij op de voorkant tekenen om andere kinderen enthousiast te maken? Waarom precies dit moment / deze scène?

2

TIJDENS HET LEZEN

Tijdens het lezen focussen we op de spanning die in het verhaal zit en op het thema kunst. Aangezien het een behoorlijk complex verhaal is, lijkt het handig om eerst te polsen of er nog vragen zijn over het verhaalverloop, de inhoud van het verhaal...

- Nodig juryleden uit om tijdens het lezen op zoek te gaan naar elementen in het verhaal die het boek spannend maken
- Laat juryleden woorden noteren die met kunst en musea te maken hebben

3

NA HET LEZEN

Verhaalverloop

- Nu je het boek helemaal uit hebt: klopte het beeld dat je vooraf had door de titel, de kaft en de achterflap? Waarom wel of waarom niet?
- Omdat er heel veel gebeurt in het boek: was er een bepaald hoofdstuk of een gebeurtenis waarbij je dacht: "Huh, dit snap ik niet meer"? Welk stukje was dat? Wat was er precies onduidelijk?
- Zijn er, nu je klaar bent met lezen, nog vragen waarmee je zit? Zijn er nog zaken aan het verhaal die voor jou onduidelijk zijn? Als de auteur van het boek, Astrid Sy, nu bij ons zou zitten, welk stukje uit het boek zou jij haar dan laten uitleggen dat het voor jou nog niet helemaal duidelijk is?
- In het boek staan veel woorden die met musea en kunst te maken hebben (voorbeelden: restaureren, depot, vervalsing, suppoost, conservatoren ...). Welke woorden heb je moeten opzoeken? Heb je woorden moeten opzoeken of zijn ze duidelijk geworden uit de context? Zijn er woorden die nog onduidelijk voor je zijn?

Spanning

- Vond je 'De glazenwasser van het Rijksmuseum' een spannend boek? Waarom wel, waarom niet? Wat was voor jou het meest spannende moment in het boek? Waarom precies dit moment/deze scène?
- Mocht je één spannend fragment mogen voorlezen aan mensen die het boek nog niet lazen, welk fragment zou je dan kiezen? Waarom precies dit fragment?

Astrid Sy, de auteur van het boek, is een meester in het opbouwen van de spanning. Ze speelt als het ware met verschillende spanningstechnieken. Volgende spanningstechnieken kan je veelvuldig tegenkomen in het verhaal.

- Geheim: de personages weten meer dan de lezer; de personages hebben een geheim voor de lezer waarover ze niet vertellen.

- Dreiging: de personages weten minder dan de lezer; als lezer weet je wat er gebeurt, wat er gaat gebeuren, waar een bepaald personage zich bevindt... Het personage zelf weet dit niet.
- Raadsel: de personages en de lezers weten even weinig, wat voor spanning zorgt.

- Welke spanningstechniek herkende jij in het verhaal? Waarom is je voorbeeld precies een geheim/een dreiging/een raadsel?
- Welk effect hadden deze spanningstechnieken op jou/op jouw lezen?
- Waarom denk je dat Astrid Sy ervoor kiest om op een bepaald moment juist voor een dreiging te kiezen en niet voor een geheim?
- Bij welk soort spanning (geheim, dreiging of raadsel) beet jij het meeste op je nagels tijdens het lezen?
- Waarom spreekt die manier van spanning jou het meeste aan?
- Als je merkt dat er een dreiging is (jij weet als lezer iets wat Freddie nog niet weet), wil je dan het liefst doorlezen om te zien hoe het personage erachter komt? Waarom precies?

Freddie ontdekt al snel dat het ongeluk van zijn vader misschien helemaal geen ongeluk was.

- Welke aanwijzingen in het boek zorgden ervoor dat jij ging twijfelen? (Freddie ontdekt dat zijn vader sporen en geheime aanwijzingen heeft achtergelaten in en rond het museum / ook de geheimzinnige, nachtelijke bezoekers en het feit dat er vreemde zaken gebeuren met de schilderijen maken snel duidelijk dat zijn vader iets op het spoor was)

Astrid Sy, de auteur van het boek, kent heel wat trucs om de spanning op te bouwen. Zo maakt ze ook vaak gebruik van een cliffhanger. Een cliffhanger is een slimme truc van een schrijver of filmmaker. Het is een spannend, onverwacht of geheimzinnig moment aan het einde van een hoofdstuk (of aflevering) waar het verhaal ineens stopt. Je blijft achter met heel veel vragen en je moet gewoon doorlezen of verder kijken om te ontdekken hoe het afloopt. Het woord komt van het idee dat een hoofdpersoon denkbeeldig "aan een steile rotswand (*a cliff*) blijft hangen" zonder dat jij als lezer weet of het personage blijft hangen of valt. In dit fragment maakt Sy gebruik van deze spanningstechniek:

"Freddie reageerde niet. Hij zat verstijfd met het boek op zijn schoot opengeslagen en het krantenartikel in zijn hand. TRAGISCH ONGELUK, stond erboven.

Op 25 februari jongstleden rond de klok van elf uur in de avond reed een automobiel de Spiegelgracht in. De inzittenden, Anna en Marten van Eijken, twee veelbelovende conservatoren van het Rijksmuseum, zijn daarbij om het leven gekomen. Evenzo hun twaalfjarige dochter Minerva en de chauffeur. Ze waren op terugweg van een uitvoering van Mozarts opera *Die Zauberflöte* in Carré.

Bij het artikel zat een foto van een jonge man en vrouw in de witte conservatorenjassen die Freddie zo goed kende. Ze stonden voor een bureau en keken vrolijk de camera in. In de hoek van de kamer zat een meisje op de grond te tekenen. Ze keek niet in de lens, maar lachend naar haar ouders. Tussen haar voortanden zat een spleetje. Het meisje was Rembrandt." (p.98)

- Wat gebeurt er met jou als lezer op het moment dat je de laatste zin van dit hoofdstuk leest? Wil je het boek meteen weggelaten omdat het hoofdstuk afgelopen is of wil je onmiddellijk doorlezen? Waarom precies?
- Welke vragen schieten er door jouw hoofd zodra dit hoofdstuk op deze manier eindigt?

- Waarom zorgt de ontdekking dat Minerva, het meisje met het spleetje tussen haar tanden, eigenlijk Rembrandt is voor zoveel spanning? Wat verandert er hierdoor aan wat je tot nu toe dacht te weten? (als lezer heb je geen verklaring waar Rembrandt precies vandaan komt, zij kan zich immers niets herinneren / dankzij het krantenartikel weet je dat ze eigenlijk Minerva heet en haar ouders zijn omgekomen bij een auto-ongeluk)
- Er staat dat Freddie verstijfd zit met het artikel in zijn hand. Waarom kiest de auteur ervoor om het hoofdstuk precies op dit moment te laten stoppen? Waarom zou schrijfster Astrid Sy dit hoofdstuk zo abrupt laten eindigen, midden in een grote ontdekking, in plaats van eerst uit te leggen wat het precies betekent?
- Nu je de spanningstechniek cliffhanger kent: zitten er nog cliffhangers in het verhaal? Waar precies? Aan het einde van welk hoofdstuk was de spanning zo te snijden dat je wel verder moest lezen? Hoewel het eigenlijk bedtijd was?

Kunst

Doorheen het boek speelt de kunstcollectie van het Rijksmuseum een belangrijke rol in het verhaal.

Freddie heeft de bijzondere gave om in en door schilderijen te springen. Welke naam krijgt deze gave precies? (Freddie is een VIA, een Viator In Arte – een reiziger door de kunst. Net zoals zijn ouders en grootouders kan hij reizen doorheen schilderijen.)

- Geloofde jij als lezer meteen in deze magie? Dat er mensen in een schilderij kunnen duiken en dan de omgeving/het tijdstip van dit schilderij verkennen? Waarom wel, waarom niet?
- Maakt deze magie het boek voor jou sterker/beter of net niet? Waarom precies?

De schutbladen van het boek brengen je meteen in de juiste sfeer.

- Welke schilderijen worden er hier precies afgebeeld? (je ziet hierop de drie belangrijkste kunstwerken afgebeeld die Freddie en Rembrandt/Minerva bezoeken om de onderdelen en aanwijzingen te vinden voor de tijdmachine / verder zie je ook het portret van Isabella, het schilderij waarmee Freddie ontdekt dat hij een VIA is)

De vier verschillende schilderijen die getoond worden:

- 'De brand van het oude stadhuis op de Dam' van Jan van der Heyden
- 'De doorbraak van de Sint-Anthonisdijk bij Amsterdam' van Jan Asselijn
- 'Gezicht op de Dam' van Gerrit Berckheyde
- 'Portret van Isabella' van Simon Maris

- Waarom bezoeken Freddie en Rembrandt/Minerva precies deze schilderijen? (ze reizen door deze specifieke doeken om verborgen aanwijzingen en onderdelen op te sporen die nodig zijn om de tijdmachine van hun vaders opnieuw samen te stellen en te activeren)
- Naar welke historische gevaren voor Amsterdam verwijzen drie van deze schilderijen? (ze verwijzen naar de drie grote vijanden van het historische Amsterdam: Vuur (de stadsbrand), Water (de dijkdoorbraak) en Ziektes/de pest (het dagelijks leven op het stadsplein tijdens epidemieën))

Eén van de vier schilderijen past niet in het rijtje van de 'drie grote rampen'.

- Welk schilderij is dit? Waarom is het toch zo belangrijk voor het verhaal? ('Portret van Isabella' hoort eerder niet thuis in dit rijtje, het is het enige schilderij dat Freddie alleen bezoekt / dit is geen rampenschilderij, maar een portret waarin een heel belangrijke brief/sleutel van Freddie's vader verborgen zit)

- Welk van de vier schilderijen zou jij zelf het liefste willen bezoeken als je net als Freddie door het doek kon stappen? Waarom precies dit schilderij?
- Welk bezoek aan een schilderij vond jij het spannendst in het boek? Kwam dat door het gevaar in het schilderij (zoals het vuur, het water of de pest) of door de tegenstanders die hen op de hielen zaten?
- Hoe merk je, tijdens het lezen, aan de lay-out van het boek, dat Freddie en Rembrandt zich in een schilderij bevinden? (wanneer Freddie en Rembrandt de drie schilderijen bezoeken, wordt de tekst van het verhaal omrand door een kader; op die manier lijkt het alsof de tekst zich op het canvas van een schilderij afspeelt)
- Als je naar de illustraties op de schutbladen kijkt nadat je het boek hebt uitgelezen, zie je dan details of voorwerpen die je bij het begin van het boek nog niet waren opgevallen?

Creatieve verwerking

Aanraden of afraden?

Het lezen van een boek roept bij iedereen een ander gevoel op. De een vond het verhaal misschien razend spannend en kon niet stoppen met lezen, terwijl de ander het juist voorspelbaar of saai vond. Geen enkele mening is fout, zolang je maar kunt uitleggen waarom je iets vindt. Het doel van deze slotopdracht is dat je een uitgesproken en definitief eindoordeel vormt over het boek dat je hebt uitgelezen. Je leert jouw eigen mening helder te verwoorden, te onderbouwen met sterke argumenten uit het verhaal en deze te verdedigen in gesprek met andere lezers.

Verdiens dit boek een dikke aanrader-sticker of kunnen andere lezers hun tijd beter aan iets anders besteden? Neem een duidelijk standpunt in en overtuig andere lezers.

Stappenplan

1. Kies je kamp: Maak een duidelijke keuze en neem plaats in één van de twee groepen:
 - Team 'Moet Je Lezen!' (Je vond het boek goed, spannend, meeslepend of bijzonder).
 - Team 'Sla Maar Over!' (Je vond het boek saai, ingewikkeld, langdradig of onlogisch).
2. Bereid je argumenten voor: Schrijf voor jezelf kort het volgende op:
 - Jouw eindoordeel: Welk rapportcijfer (op een schaal van 1 tot 10) geef je het boek?
 - Je sterkste argument: Wat is de belangrijkste reden voor jouw cijfer? (Denk aan de spanning, de personages, het einde, de schrijfstijl of de illustraties).
3. Geef om de beurt je uitgesproken mening aan de andere groep. Luister goed naar de argumenten van de tegenpartij. Kun je hun kritiek weerleggen of hebben ze stiekem een goed punt?
4. Het definitieve eindoordeel: Iemand uit de andere groep heeft een heel sterk argument gegeven. Ben je daardoor van mening veranderd? Je krijgt nu de kans om van kamp te wisselen! Tel daarna samen hoeveel lezers het boek wel of niet aanraden. Dat is de definitieve eindscore van jullie leesgroep.

Laat de lezers in de voetsporen van Freddie en Rembrandt treden met een van de onderstaande creatieve opdrachten. Je kan de lezers laten kiezen uit twee opties.

Materiaal

- tablets of pc's met toegang tot de website van het Rijksmuseum (Rijksstudio) – je kan perfect zelf een tiental schilderijen selecteren uit de collectie van het Rijksmuseum en deze afdrukken)
 - schrijfmateriaal
 - tekengerief
 - enkele A4-bladen schrijfpapier
1. Kies je kunstwerk! Ga naar de online catalogus van het Rijksmuseum. Blader door de schilderijen en kies één kunstwerk uit waar jij wel voor één dag in zou willen stappen. (Of: Kies uit een tiental schilderijen uit de collectie van het Rijksmuseum één schilderij ...)
 2. Kijk twee minuten heel geconcentreerd naar het gekozen schilderij. Stel jezelf de volgende vragen: Wat zie, hoor, ruik en voel je zodra je door de lijst stapt? In welk jaartal/welke eeuw of in welke stad ben je terechtgekomen?
 3. Schrijf een kort avonturenverhaal (tussen de 15 en 20 regels) over jouw reis/jouw bezoek door het schilderij. (Eventueel kan je een vaste opbouw gebruiken. Begin: Hoe stap je het schilderij binnen en waar kom je precies terecht? Midden: Welk geheim, raadsel of gevaar kom je tegen in dit kunstwerk? Wie ontmoet je daar? Hoe weet je op het nippertje weer te ontsnappen naar het museum in het heden?)
 4. Lees je verhaal voor aan de andere lezers, maar verraad de titel van het schilderij nog niet! De andere lezers worden nu kunstdetectives: zij luisteren heel aandachtig naar de details in jouw verhaal (zoals de omgeving, de kleding en de sfeer) en proberen te raden in welk schilderij uit het Rijksmuseum jij bent gestapt. Pas als iedereen geraden heeft, vertel je welk schilderij jij precies gekozen hebt.

4

VERDER LEZEN

Volgende boeken zijn gelinkt aan dit Leesjury-boek door hun onderwerp, thema, soort of genre. Je kan ze tippen aan je juryleden, zelf lezen en/of gebruiken bij volgende leesactiviteiten:

- Het grote Rijksmuseum voorleesboek: de beste kinderboekenschrijvers over de meesterwerken uit het Rijksmuseum / Marion van de Coolwijk e.a. (Rubinstein, 2019)
(kunstwerken uit het Rijksmuseum, verhalen rond kunstwerken)
<https://www.boekenzoeker.be/het-grote-rijksmuseum-voorleesboek-de-beste-kinderboekenschrijvers-over-de-meesterwerken-uit-het>
- Welkom thuis, chrononauten / Dirk Weber (Querido, 2024) (tijdreizen, kunst)
<https://www.boekenzoeker.be/welkom-thuis-chrononauten>

Andere boeken van Astrid Sy vind je op Boekenzoeker:

<https://www.boekenzoeker.be/boeken?tekst=auteur%3A%20Astrid%20Sy>.

Andere boeken van Marieke Nelissen vind je op Boekenzoeker:

<https://www.boekenzoeker.be/boeken?tekst=auteur%3A%20Marieke%20Nelissen>.

Volgende bronnen werden gebruikt bij 'Over de makers':

- <https://astridsy.nl/>
- <https://www.lepetitstudio.nl/>

TIP: Het Klokhuis is een populair Nederlands educatief jeugdprogramma dat op een toegankelijke en onderhoudende manier uitlegt hoe de wereld werkt. In elke aflevering staat één specifiek thema centraal (van wetenschap en techniek tot geschiedenis en maatschappij) afgewisseld met humoristische sketches. In onderstaande aflevering speelt *De glazenwasser van het Rijksmuseum* een prominente rol.

<https://www.youtube.com/watch?v=4IU9nVLcQ6U>

5

MINIMUMDOELEN

Met deze fiche kan je werken aan volgende minimumdoelen:

- Nederlands – Mondeling taalgebruik – Spreken, presenteren en vertellen – 1.3.7: De leerling kan meningen beargumenteren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.
- Nederlands – Literatuur – Interactie met literatuur – 1.5.2: De leerling kan literaire voorkeuren verwoorden binnen fictie, non-fictie en bekroonde jeugdliteratuur.
- Nederlands – Literatuur – Interactie met literatuur – 1.5.4: De leerling kan elementen uit de tekst situeren binnen zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.
- Geschiedenis – Reflectie en dialoog over verleden en geschiedenis – 5.3.3: De leerlingen kunnen uitleggen wat historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, plaatsen, en/of personen voor de samenleving kunnen betekenen: erfgoed: standbeelden, straatnamen, verhalen, feestdagen.
- Muzische vorming – Domeinoverschrijdend – 6.1.1: De leerlingen kunnen de geografische, historische en maatschappelijke context van een artistieke creatie beschrijven.

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2026
Vormgeving: Simon Bequoye